

*М.С. ШИНКАРЕНКО, аспірант**
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»

Економіко-правові особливості діяльності сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів

Постановка проблеми. Відсутність знань про сільськогосподарську обслуговуючу кооперацію, та й про кооперацію загалом, у переважній більшості населення, а особливо – у сільського, означає відсутність зацікавленості нею, що, в свою чергу, не дає можливості скористатися тими перевагами, які відкриваються для селян з її розвитком. Дрібні виробники є неорганізованими, у них відсутні стимули для об'єднання в кооперативи, насамперед у сільськогосподарські обслуговуючі. Неузгодженість правової бази, насамперед норм законів України «Про кооперацію» та «Про сільськогосподарську кооперацію», нечіткість окремих їх положень дає місцевим державним органам підстави для відмови у реєстрації таких кооперативів як неприбуткових організацій, або необгрунтованої затримки цього процесу. В Україні великі структури і трейдери диктують умови на ринку сільськогосподарської продукції, бо не мають противаги – нема кооперації, нема об'єднання виробників. Посередники за безцінь скуповують продукцію у сільського населення, яке не має доступу до ринків, і далі продають її, отримуючи прибутки. Але там, де люди об'єдналися і створили обслуговуючі кооперативи, посередники відступають.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Нині досить значна кількість публікацій присвячена економіко-правовим особливостям діяльності сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. Фундаментальні

й прикладні аспекти досліджуваної проблеми відображені у наукових працях вітчизняних учених – дослідників кооперативного руху, зокрема: Р. Блок [1], П. Саблук [2], Ф. Бутинець [3], М. Гриценко [4], М. Дем'яненко [5], В. Жук [6], Р. Корінець [7], А. Загородній [8], Ю. Лупенко [9], П. Федієнко [10] та інших.

Практичні аспекти обліку в кооперативах є об'єктом досліджень професійних організацій сертифікованих бухгалтерів [11–15].

Мета статті – проаналізувати економіко-правові особливості діяльності сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів; фактори, що зумовлюють розвиток кооперації як системи; упорядкувати класичні принципи кооперації й систематизувати їх відповідно до чинного законодавства України.

Виклад основних результатів дослідження. Кожен кооператив реалізує себе одночасно як соціальний осередок (громадська організація громадян) і ділове підприємство (самостійна господарська одиниця). В результаті кооперація розвивається як форма економічної демократії, соціальний сектор ринкової економіки. Тому джерелом сили кооперації сучасні теоретики називають не фінансові ресурси і навіть не державну допомогу, а самодіяльність членів кооперативів, їхню громадську активність і відданість кооперативній справі, що, безсумнівно, визначає його як інститут громадянського суспільства.

Процес кооперування розвивається послідовним виділенням із сільськогосподарського підприємства тих функцій та операцій, які готові до об'єднання через посеред-

* Науковий керівник – В.М. Метелиця, кандидат економічних наук.

© М.С. Шинкаренко, 2014

ництво кооперативів. У сферу кооперування залучаються ті функції, які стає не вигідно виконувати в окремому підприємстві. Сільськогосподарська кооперація об'єднує сільгосптоваровиробників для реалізації своєї продукції за найвищими цінами (або з метою одержання послуг за найнижчими цінами) і здійснення інших видів діяльності щодо забезпечення економічних потреб своїх підприємств (переробка, збут продукції, постачання засобами виробництва).

Процес кооперування сільгосптоваровиробників, залучення дрібних роздроблених селянських господарств у різні форми кооперативів, розпочався наприкінці XVIII – початку XIX ст. Із часом у багатьох розвинутих країнах кооперація сільського господарства перетворилася на складний соціально-економічний організм, що охоплює виробництво сільськогосподарської продукції, організацію технічного обслуговування створенням відповідних підприємств.

В останній чверті XX ст. кооператори різних країн активно обговорювали питання про основні цінності кооперації, у ході якого були висловлені пропозиції визнати як кооперативні цінності взаємну допомогу членів кооперативів.

Насамкінець, світова кооперативна громадськість проголосила основні моральні та етичні цінності кооперації. Серед них варто виокремити взаємну допомогу, демократію, рівність і справедливість, а також солідарність. Крім того, члени кооперативів виділяють ряд етичних цінностей, без яких робота неможлива. Це - чесність, щирість, соціальна відповідальність та піклування. Тобто, будучи продуктом всесвітнього кооперативного руху, кооперативні цінності виражають моральний вибір самих кооператорів. Здатність синтезувати їх дала змогу виокремити певні економічні особливості діяльності сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів. Розкриємо сутність кожної.

Взаємна допомога. Її іноді називають взаємною самодопомогою. На думку кооператорів, всебічний індивідуальний розвиток людини можливий тільки у співпраці з іншими людьми. Об'єднанням один із одним і через взаємну відповідальність люди можуть домогтися значних результатів, особ-

ливо у сфері посилення свого впливу на ринкову ситуацію та на політику уряду. Успіх кооперативу, його зростання також сприяють розвитку індивідуальності кооператорів.

Демократія є обов'язковою передумовою участі членів у справах своїх кооперативів, а ступінь участі – одним із показників демократії. Участь стає вирішальним фактором успіху кооперативної діяльності.

Механізм здійснення демократії знаходиться всередині самої кооперації. Члени кооперативу управляють ним за принципом самоврядування, контроль у кооперативі – теж прерогатива цих пайовиків. Внутрішньокооперативна демократія є переважно економічною, а не політичною. Послідовна прихильність демократії дає змогу кооперативам не тільки зберегти, а й постійно підтверджувати в умовах ринкової економіки свою кооперативну суть.

Рівність. Члени кооперативу мають цілу низку прав, включаючи право голосу на загальних зборах; на привілеї, пільги; бути обраними в керівництво кооперативного товариства та ін. І в здійсненні саме своїх законних статутних прав пайовики повинні бути рівні між собою. Забезпечення фактичної рівноправності членів є досить важким завданням, особливо у великих кооперативах, що об'єднують тисячі осіб, які, наприклад, можуть проживати в різних населених пунктах. Вже через це члени кооперативу користуватимуться послугами останніх інтенсивніше і з більшою вигодою для себе, ніж члени кооперативу, що живуть на віддалі. Тут міститься можливість нерівноправності рівноправних за статутом пайовиків. Кооперативи прагнуть до фактичної рівноправності своїх членів, оскільки нерівність у здійсненні прав роз'єднує їх, а рівність об'єднує, згуртовує їх і множить силу кооперації.

Справедливість – цінність, що підкреслює відмінність кооперативів, які діють передусім на благо своїх членів, від фірм, що діють, насамперед, в інтересах капіталу, його власників. Члени одного кооперативу є його клієнтами, і в даному випадку справедливість виявляє себе в рівній оплаті однакового трудового внеску кожного; це ж прави-

ло поширюється на людей, що працюють у кооперативі за наймом, за трудовим договором. Члени іншого кооперативу – постійні відвідувачі свого кооперативного магазину, й ці члени однаковою мірою мають вигоду для себе за рахунок знижок цін при здійсненні покупок. У багатьох кооперативах уособленням справедливості вважається прийнятий самими пайовиками порядок розподілу між ними деякої частини кооперативного прибутку, доходу.

Солідарність. У кооперативному русі вона означає і спільність інтересів його учасників, і їхню взаємну відповідальність за стан справ у своїх кооперативах, і рішучість до єднання, готовність до спільних дій для досягнення цілей кооперації. Кооператори та кооперативи є одним цілим. Звичайно, дбаючи про власні інтереси, кооператори виявляють у своїй солідарності елементи обмеженого егоїзму, але водночас справжні кооператори працюють чесно, встановлюють для себе деякі самообмеження (скажімо, у розподілі доходів), свої гідні цілі здійснюють гідними методами, відповідними етичним нормам. У цьому полягає моральна і взагалі притягальна сила кооперації.

Особливості діяльності та цінності кооперації взаємно переплітаються і доповнюють одне одного. Як правило, вони виступають в єдності з кооперативними принципами та стають відправним пунктом для їх формування. Кооперативні принципи являють собою сукупність організаційних, економічних, моральних й інших основ здійснення кооперативної діяльності. У них відображаються зміни в організаційній структурі кооперативних об'єднань, досвід їх господарської роботи, а також зрушення в суспільному та політичному житті країни.

До економічних принципів кооперації належать:

добровільність членства фізичних і юридичних осіб у кооперативі та безперешкодний вихід із нього;

обов'язкова участь членів у господарській діяльності обслуговуючого кооперативу;

відкритість і доступність членства для тих, хто визнає статут кооперативу, бажає користуватися послугами останнього та у

разі потреби погоджується брати участь у фінансуванні його на умовах, встановлених статутом кооперативу;

демократичний характер управління, однакові права у прийнятті рішень за правилом «один член кооперативу - один голос»;

обмеження виплат часток доходу на паї;
розподіл доходу між членами кооперативу відповідно до їх участі в діяльності кооперативу;

контроль членів кооперативу за його роботою в порядку, передбаченому статутом цього кооперативу.

Розглядаючи обслуговуючу кооперацію як економіко-правову систему, доцільно виділити три групи факторів, що її характеризують:

1. Мотивація, тобто основні стимулятори економічної й суспільної діяльності.

2. Форма, тобто сукупність соціальних, юридичних та інституційних елементів, які визначають рамки економічної діяльності.

3. Рівень розвитку техніки й технології, тобто сукупність матеріальних засобів.

За цілями, завданнями і характером діяльності кооперативи поділяються на виробничі та обслуговуючі. Виробничі кооперативи здійснюють господарську діяльність на засадах підприємництва з метою одержання доходу, тоді як обслуговуючі кооперативи спрямовують свою діяльність на обслуговування сільськогосподарського й іншого виробництва учасників кооперації, не ставлять за мету одержання прибутку. Залежно від виду діяльності вони поділяються на переробні, заготівельно – збутові, постачальницькі, сервісні, багатофункціональні тощо (рис. 1).

Згідно із Законом України «Про сільськогосподарську кооперацію»[16] сільськогосподарський обслуговуючий кооператив – сільськогосподарський кооператив, що утворюється шляхом об'єднання фізичних та/або юридичних осіб-виробників сільськогосподарської продукції для організації обслуговування, спрямованого на зменшення витрат та/або збільшення доходів членів цього кооперативу під час провадження ними сільськогосподарської діяльності й на захист їхніх економічних інтересів.

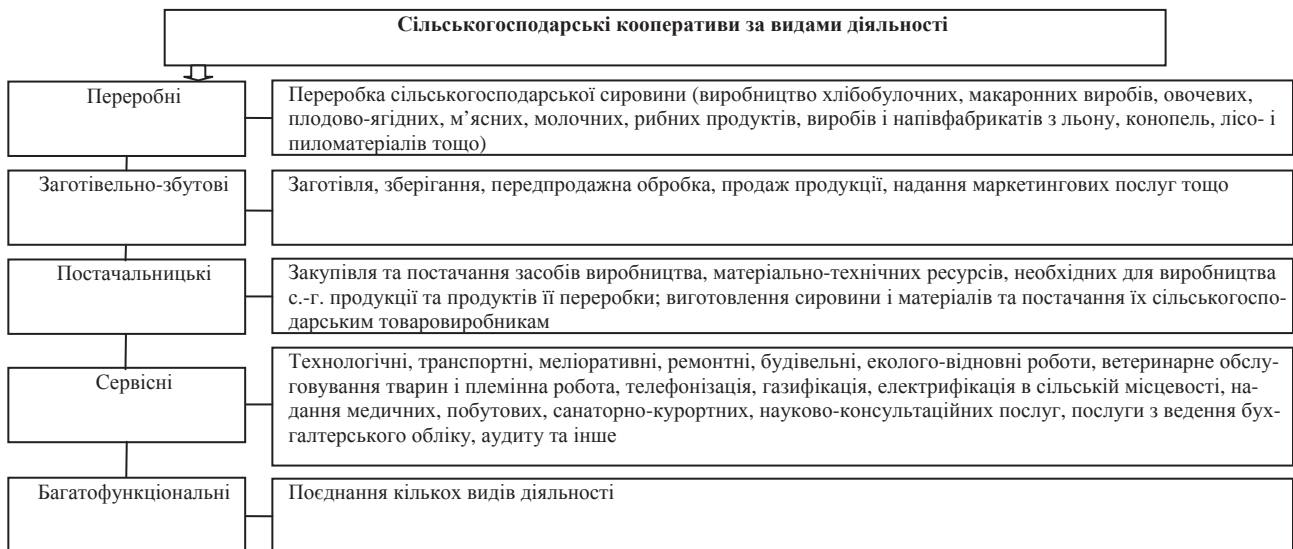

Рис. 1. Класифікація сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів за видами

Джерело: Складене автором за [16].

Кооператив як об'єднання громадян дає змогу кожному учаснику задовольнити потреби (у тих чи інших послугах, які пов'язані із сільськогосподарською діяльністю та умовами проживання члена кооперативу) й реалізувати економічний інтерес.

При вивченні механізму функціонування системи кооперації необхідно звернути увагу на правові й економічні відносини, що виникають у результаті взаємодії її об'єктів, що регулюються існуючими законодавчими актами. Зокрема, економіко-правовий механізм діяльності кооперативів та їх систем ґрунтується на положеннях Закону України

«Про сільськогосподарську кооперацію» [16]. Згідно з ним, в першу чергу основою діяльності кооперативних систем є їхні члени, задля задоволення потреб яких вони створюються.

Для аграрного сектора економіки сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи: підвищують ефективність сільськогосподарського виробництва через зменшення виробничих витрат товаровиробників; ініціюють впровадження нових виробничих, переробних і зберігаючих технологій; сприяють ліквідації ринкової влади посередників та усуненню їх із ринку.

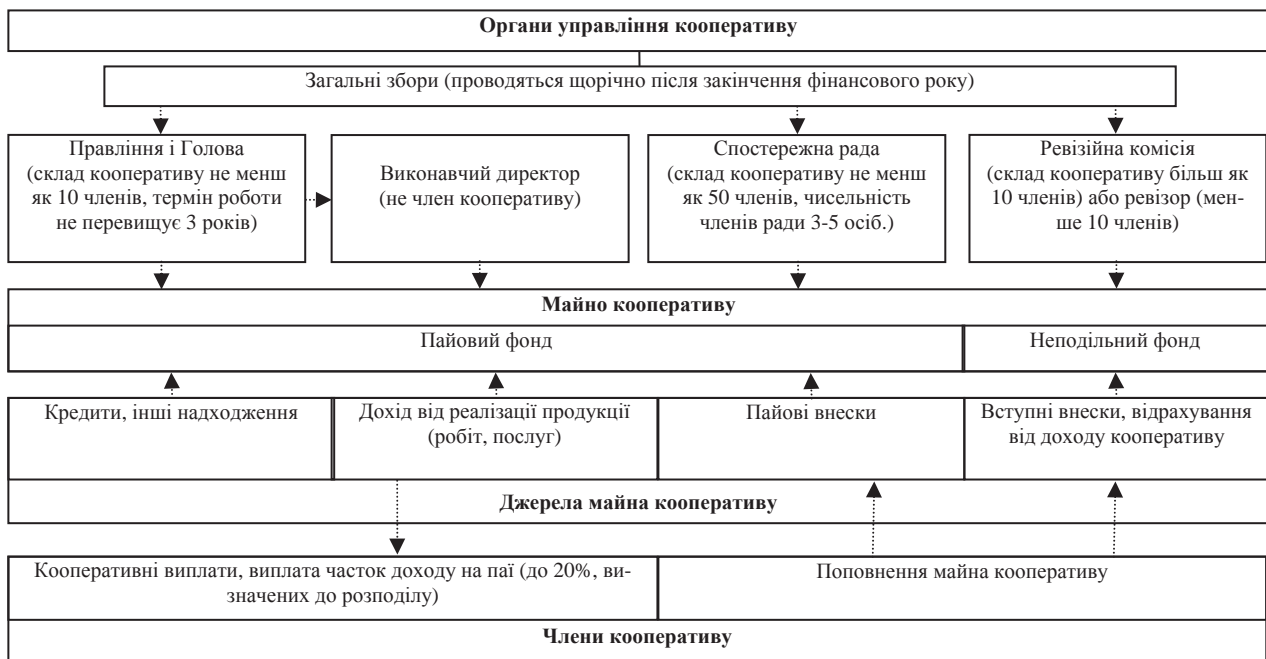

Рис. 2. Загальна схема функціонування сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу

Джерело: Складене автором за даними [23].

Управління кооперативом здійснюється на основі самоврядування, гласності, участі його членів у вирішенні питань діяльності кооперативу. Кооператив є власником будівель, споруд, грошей, майнових внесків його членів, виготовленої ним продукції, доходів, одержаних від її реалізації та іншої діяльності, передбаченої статутом кооперативу, а також іншого майна, придбаного на підставах, не заборонених законом (рис. 2).

Правила внутрішньогосподарської діяльності сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу є його нормативним документом, що встановлює механізм і способи реалізації положень статуту кооперативу з урахуванням особливостей його господарської діяльності [17]. Правила внутрішньогосподарської діяльності сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу повинні містити такі відомості:

порядок організації надання послуг членам кооперативу відповідно до переліку видів його діяльності, визначеного статутом;

вимоги стосовно документального оформлення зобов'язань членів кооперативу перед кооперативом щодо участі у його господарській діяльності;

механізм визначення розміру додаткового паю кожного члена кооперативу та його сплати, загальної частки пайових внесків асоційованих членів у пайовому фонді кооперативу, розміру й нарахування кооперативних виплат у розрізі видів діяльності кооперативу;

вимоги щодо ціноутворення та фінансових відносин.

Дохід сільськогосподарського обслуговуючого кооперативу може формуватися за рахунок:

надходжень від його членів у вигляді оплати за надані послуги у процесі виробництва, заготівлі, переробки, постачання сільськогосподарської продукції;

коштів або майна, які надходять у вигляді пасивних доходів;

субсидій (дотацій), одержаних із державного та/або місцевих бюджетів для підтримки сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, державних цільових фондів або в межах технічної чи благодійної, у то-

му числі гуманітарної, допомоги; інших не заборонених законом надходжень.

Діяльність сільськогосподарських кооперативів ґрунтується на нормах Конституції України [18], Цивільного [19], Господарського [20], Податкового [21] і Земельного [22] кодексів України, Закону України «Про сільськогосподарську кооперацію» [16], інших нормативно-правових актів. Загальні принципи, поняття й норми утворення, забезпечення функціонування, управління та ліквідації сільськогосподарського кооперативу і кооперативних об'єднань, контроль за їхньою діяльністю, права й обов'язки їхніх членів, формування майна, фондів, цін і тарифів на продукцію та послуги, а також трудові відносини у таких кооперативах і об'єднаннях регулюються Законом України «Про кооперацію» [23]. Статут сільськогосподарського кооперативу розробляється відповідно до вимог ст. 8 Закону України «Про кооперацію». Примірні статuti сільськогосподарських кооперативів розробляються Міністерством аграрної політики та продовольства України.

Виходячи з того, що ст. 2 Закону України від 19.01.2013 р. № 469/97-ВР «Про сільськогосподарську кооперацію» (далі – Закон про сільгоспкооперацію) встановлено, що обслуговуючі кооперативи не ставлять за мету одержання прибутку, у Податковому кодексі України від 01.10.2013 р. № 2755-XVII (далі – ПКУ) детальному розгляду підлягає ст. 157 «Оподаткування неприбуткових установ та організацій».

Серед існуючих видів неприбуткових установ і організацій сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи входять у групу, визначену пп. «г» п. 157.1 ст. 157 ПКУ, – інші юридичні особи, діяльність яких не передбачає одержання прибутку згідно з нормами відповідних законів.

Відповідно до п. 157.5 ПКУ від оподаткування звільняються доходи таких неприбуткових організацій, одержані у вигляді:

разових або періодичних внесків, відрхувань засновників і членів;

коштів або майна, які надходять таким неприбутковим організаціям від провадження їхньої основної діяльності й у вигляді пасивних доходів;

дотацій або субсидій, одержаних із державного або місцевих бюджетів, державних цільових фондів, або в межах технічної чи благодійної, у тому числі гуманітарної, допомоги, крім дотацій на регулювання цін на платні послуги, які надаються таким неприбутковим організаціям або через них їхнім одержувачам згідно із законодавством, із метою зниження рівня таких цін.

Під терміном «основна діяльність» слід розуміти діяльність неприбуткових організацій, яка визначена для них як основна законом, що регулює діяльність відповідної неприбуткової організації (п. 157.15).

До основної діяльності також включається продаж неприбутковою організацією товарів, виконання робіт, надання послуг, які пропагують принципи та ідеї, для захисту яких було створено таку неприбуткову організацію, та які є тісно пов'язаними з її ос-

новною діяльністю, якщо ціна таких товарів, виконаних робіт, наданих послуг є нижчою від звичайної або якщо така ціна регулюється державою.

До основної діяльності не включаються операції з надання товарів, виконання робіт, надання послуг неприбутковими організаціями (очевидно, в тому числі сільськогосподарськими обслуговуючими кооперативами) особам, іншим, ніж засновники (члени, учасники) таких організацій. Статутні документи неприбуткових організацій повинні містити вичерпний перелік видів їхньої діяльності, які не передбачають одержання прибутку згідно з нормами законів, що регулюють їхню діяльність.

ПКУ встановлено три умови роботи сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів як неприбуткових організацій (табл.)

1. Умови неприбуткового статусу сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів згідно з Податковим кодексом України

№ п/п	Норма ПКУ	Пункт ПКУ
1	Доходи або майно неприбуткових організацій не підлягають розподілу між їх засновниками, учасниками або членами та не можуть використовуватися для вигоди будь-якого окремого засновника, учасника або члена такої неприбуткової організації, її посадових осіб (крім оплати їх праці та відрахувань на соціальні заходи)	п.157.10
2	У разі якщо доходи неприбуткових організацій, одержані протягом звітного (податкового) року з джерел, визначених пунктом 157.5 ПКУ, на кінець першого кварталу року, що настає за звітним, перевищують 25 відсотків загальних доходів, одержаних протягом такого звітного (податкового) року, така неприбуткова організація зобов'язана сплатити податок із нерозподіленої суми прибутку за встановленою Кодексом ставкою до суми такого перевищення. Внесення до бюджету зазначеного податку здійснюється за результатами першого кварталу року, що настає за звітним, у строки, встановлені для інших платників податку	п.157.11
3	У разі якщо неприбуткова організація одержує дохід з інших джерел (для сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів це джерела, які не є внесками, відрахуваннями засновників; коштами (майном) від провадження основної діяльності; пасивними доходами; дотаціями (субсидіями) з бюджетів), така неприбуткова організація зобов'язана сплатити податок на прибуток, який визначається як сума доходів, одержаних із таких інших джерел, що зменшена на суму витрат, пов'язаних із одержанням таких доходів, але не вище суми таких доходів	п.157.11

У підрахунку суми перевищення доходів над витратами згідно з пунктом 2, а також при визначенні сум оподаткованого прибутку згідно з пунктом 3 таблиці сума амортизаційних відрахувань не враховується

Джерело: Складено автором за даними [21].

Неприбутковість діяльності сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів визначається виходячи із сукупності таких ознак: кооператив надає послуги тільки своїм членам; члени кооперативу несуть відповідальність за зобов'язаннями, взятими перед кооперативом щодо їхньої участі у господарській діяльності кооперативу; послуги надаються з метою зменшення витрат та/або збільшення доходів членів кооперативу. Сільськогосподарські кооперативи розробляють і затверджують правила внутрішньогосподар-

ської діяльності кооперативу, якими є нормативний документ, що встановлює вимоги до провадження господарської й іншої діяльності кооперативу відповідно до чинного законодавства та статуту кооперативу.

До стримуючих чинників, гальмуючих розвиток організаційних форм обслуговуючої кооперації, можна віднести, по-перше, «слабку соціально-суб'єктну базу кооперації». Великі фермерські господарства, не кажучи вже про великі агрохолдинги, як правило, не заінтересовані в розвитку коо-

перативних зв'язків. Вони воліють розв'язати свої проблеми самостійно. Решта фермерів ведуть дрібнотоварне виробництво і ще не дозріли до організації вертикальних кооперативних структур, обслуговуючих кооперативів із постачання, збуту та інші.

По-друге, суттєвим є недолік навичок господарського самоврядування у сільських жителів, відсутність у них знань про роль і значущість кооперативів в аграрній сфері. Дається взнаки також непідготовленість фахівців та керівників у самих кооперативних об'єднаннях.

Третьою причиною, що перешкоджає розвитку обслуговуючих кооперативів, є їхня слабка матеріально-технічна база і нерозвинена система ринкової інформації в аграрному секторі. У той час як кооперування дало б змогу селянам подолати недоступність ринку й забезпечити їхній зв'язок із ринковими структурами.

Розвиток кооперативного руху та підтримка його з боку держави є необхідною передумовою відродження українського села. І світовий досвід підтверджує, що саме завдяки об'єднанню в кооперативи дрібно- та середньотоварні виробники можуть підвищити конкурентоспроможність своєї продукції. Тому інтерес селян до таких об'єднань поступово зростає.

Висновки. Економічні особливості діяльності сільськогосподарських обслуговую-

чих кооперативів (взаємна допомога, демократія, рівність, справедливість, солідарність) є відповідним пунктом для формування кооперативних принципів, у яких знаходять відображення зміни організаційної структури кооперативних об'єднань, дохід їхньої господарської роботи, а також зрушення в суспільному й політичному житті країни.

Правові особливості діяльності сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів закріплені чинним законодавством та пов'язані з утворенням, забезпеченням функціонування, управлінням і ліквідацією сільськогосподарського кооперативу й кооперативних об'єднань, контролем за їхньою діяльністю, правами та обов'язками їхніх членів, формування майна, фондів, цін і тарифів на продукцію та послуги, а також трудових відносин у таких кооперативах і об'єднаннях.

Економіко-правові особливості діяльності сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів досить помітно вирізняють кооперативні об'єднання від інших суб'єктів господарювання. Ці особливості, й зокрема неприбутковий статус кооперативу, порядок розподілу його доходу, визначають специфіку оподаткування та методику й порядок організації бухгалтерського обліку результатів діяльності сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.

Список використаних джерел

1. Сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи [Текст]: практ. посіб. / Р. Блок, М.Й. Малік [та ін.]; ред. А.Г. Корчемний [и др.]. – К.: Урожай, 2001. – 288 с.
2. *Саблук П.Т.* Розвиток корпорацій в аграрному секторі національної економіки / Збірник доп. та тез Міжнар. екон. форуму "Теорія і практика розвитку корпоративного сектора економіки України в контексті цілей тисячоліття та світової глобалізації". – К.: Видавн. дім "Корпорація", 2004. – 360 с.
3. Організація бухгалтерського обліку: підруч.; за ред. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ПП «Рута», 2002. – 592 с.
4. Сільськогосподарська обслуговуюча кооперація / [Гриценко М.Й., Малік М.Й., Корінець Р.Я. та ін.]. – Львів: АВФ "Українські технології", 2010. – 160 с.
5. Методичні рекомендації з удосконалення економічної роботи в аграрних підприємствах та формування науково-виробничих структур / [Саблук П.Т., Малік М.Й., Дем'яненко М.Я. та ін.]. – К.: ІАЕ УААН, 2002. – 118 с.
6. Методичні рекомендації з організації та ведення бухгалтерського обліку в сільськогосподарських підприємствах України; за ред. Ю.Я. Лузана, М.Г. Михайлова, В. М. Жука // Облік і фінанси АПК. – 2005. – № 2. – С. 106-187.
7. *Зерновий сільськогосподарський обслуговуючий кооператив: практ. посіб.* / [Лупенко Ю.О., Малік М.Й., Новіков Г.В., Корінець Р.Я.]. – К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2013. – 122 с.
8. *Загородній А.Г.* Облік і аудит: термінологічний словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк, Г.О. Партин. – Львів: «Центр Європи», 2002. – 672 с.
9. Стратегічні напрями розвитку підприємництва та кооперації в сільському господарстві на період до 2020 року / [Лупенко Ю.О., Малік М.Й., Заяць В.М. та ін.]; за ред. М. Й. Маліка. – К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2013. – 50 с.
10. *Малік М.Й.* Корпоративні засади на селі / Малік М.Й., Федієнко П.М. // Економіка АПК. – 2001. – № 8. – С. 4.
11. *Audit & Accounting Guide: Agricultural Producers and Agricultural Cooperatives.* – With conforming changes as of May 1, 2008 – American Institute of Certified Public Accountants, Inc., New York, 2008. – 224 p.

12. Sarah Ali and David Chesnick. Top 100 ag co-ops eclipse previous sales record by \$18 billion // Rural Cooperatives. – Volume 79. – Number 5, September/October 2012. – P. 8-19.
13. Thomas W. Gray Agriculture of the Middle: Opportunity for Co-ops // Rural Cooperatives. – Volume 78. – Number 1, January/February 2011. – P. 14-17.
14. Charles Ling. What Cooperatives Do // Rural Cooperatives. – Volume 77. – Number 2, March/April 2010. – P. 4-7.
15. Co-ops: Sprouting ideas and innovations // Rural Cooperatives. – Volume 78. – Number 5, July/August 2011. – P. 16-33.
16. Закон України «Про сільськогосподарську кооперацію» від 19.01.2013 р. № 469/97-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/469/97-%D0%B2%D1%80>.
17. Сільськогосподарські кооперативи: новели правового регулювання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.agro-business.com.ua/2011-05-11-22-05-40/1525-2013-04-17-09-24-40.html>.
18. Конституція України від 06.10.2013 № 254К/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
19. Цивільний кодекс України від 11.10.2013 р. № 435-XV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.
20. Господарський кодекс України від 11.10.2013 р. № 436-XV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
21. Податковий кодекс України від 01.10.2013 р. № 2755-XVII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
22. Земельний кодекс України від 11.08.2013 р. № 2768-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.
23. Закон України «Про кооперацію» від 04.08.2013 р. №1087-XV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ggfgqut7.egxgig.lgmub.cgag.talkfeed.ru/laws/show/1087-15>.

Стаття надійшла до редакції 02.12.2013 р.

*

УДК 338.436

*Е.Е. САВИЦЬКИЙ, аспірант**
Державний вищий навчальний заклад “Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана”

Розвиток інноваційних процесів у вітчизняних аграрних підприємствах

Постановка проблеми. Як переконливо доводить багаторічний досвід господарювання в аграрній сфері у розвинутих країнах світу, саме інноваційна діяльність сільськогосподарських підприємств, спрямована на розробку і впровадження ефективних інноваційних технологій, є ключовою детермінантою формування конкурентоспроможності аграрного сектору. При цьому першочерговим завданням стає побудова ефективних механізмів стимулювання й розвитку інноваційних процесів у галузі, які орієнтовані на комерціалізацію результатів наукових та прикладних досліджень і розробок в аграрній сфері й одержання максимальних еко-

номічних ефектів від впровадження інноваційних технологій в АПК.

Варто зауважити, що останнім часом зростає актуальність і значимість досліджень, присвячених вивченню інструментів стимулювання інноваційної діяльності в аграрній сфері, у тому числі й за рахунок державної підтримки та фінансування аграрних інновацій. На сучасному етапі розширене відтворення в аграрній сфері стає неможливим без присутності в ньому фактора науки, а економічний розвиток сільськогосподарських і переробних підприємств АПК набув інноваційного характеру. Одна із центральних проблем при цьому – стимулювання інноваційної діяльності, раціональне фінансування науково-технічних та інноваційних програм в аграрній сфері, що потребує відповідних досліджень.

*Науковий керівник – В.Г. Чабан, кандидат економічних наук, доцент.
 © Е.Е. Савицький, 2014